

Miért tanulunk?

Vajda Barnabás

Szerintem azért, hogy boldog emberek legyünk. A tanulás, a neveltség és a jólneveltség, a tanulásból eredő értelem és lelemény segít hozzá minket, hogy jobb, értékesebb és végső soron boldogabb emberek legyünk. Erőszakkal és primitívséggel is lehet nagy eredményeket elérni, de abban nincs semmilyen érték. Ez az a humanista tudáseszmény, amelyben a pogány görögök, majd nyomukban a nagy reformátorok és a reneszánsz zsenik hittek. Ebben a humanista tudáseszményben hiszek én is.

Nem titkolhatom, egy ideje úgy gondolom, van pár alap „tudomány”, ami lényegében három-négy év alatt megtanulható, elsajátítható. Miért érdemes tanulnom? Hogy képes legyek írni-olvasni. Összeadni és kivonni. Hogy képes legyek eldalolni, hogy tavaszi szél vizet áraszt, meg hogy színes ceruzákkal le tudjam rajzolni egy fehér lapra az egész családomat – mi kell még a világ nagy csudáihoz? De minden-minden az olvasással kezdődik. A nyugodt lélekkel való olvasás kimondhatatlan csöndjében. A szótlán gondolkodással, ami közben az olvasott szót képes értelemmel megtölteni a fantáziám – ki tud ennél nagyobb izgalmat? Ami tudomány ezen túl van, az már ráadás. A tanulók mesterséges és mondvacsinált iskolapadhoz-kötöttsége különféle civilizatorikus küldetésekre hivatkozva – súlyos hiba.

Voltak korok, amikor a tanultság szinte kizárólagos értelmének azt állították be, hogy a tanulók s a felnőttek emberek az állam hasznos és célraképzett dolgozó polgárai legyenek. Ezt tették a 18. században „felvilágosodott” poroszok meg a franciák – majd utána szépen harctér-vágóhídra küldték a céltudatosan képzett európai fiatalok millióit. És célra tartva oktatott a kommunizmus is, amely a „szocialista embertípus” jelszava alatt bőszen verbuválta a bányászokat, a katonatiszteket és az elektromérnököket. Vannak még szénbányák, s van még értelme a tévészerelésnek?

Vigyázzatok: ma is hallatszanak hangok, hogy a jövő ezé meg azé a szakmáé, s hogy jobb volna, ha minden második gimnazista autómérnök lenne, mert ezt igényelné a „pözső”, a „rönő”, meg a „szitroen”, de legalábbis az őket képviselő lobbicsoport – miközben udvariassági látogatásban miszter miniszterrel.

Az állam azóta formál igényt ránk mint kis államszolga-csavarokra, amióta mindenkire kiterjedő, kötelező és ingyenes oktatás van. Tömegoktatás. A nagyon modern államban a mindenkori populista miniszterek példának okáért mint aranyborjút táncolják körül a „központi ingyenes egyetankönyves” rendszert. Az egész szlovákiai tanügyi rendszer erősen, sajnos túlzottan tankönyv alapú, tankönyvcentrikus, sőt már-már tankönyvfetisiszta. És van, aki oly büszke rá! Miközben az államban egy olyan primitív oktatási szisztéma él, amelyben a mindenható centrum képtelen értékelné, felemelni, jutalmazni, magába olvasztani a progresszív helyi ötleteket, kezdeményezéseket, legjobb gyakorlatokat. És tudjátok, mi a legszomorúbb? Az, hogy „fent” nem is tudja, mindezt hogyan kellene tennie.

Hogy ez megváltozzon, ahhoz módszertani forradalomnak kellene történnie Szlovákiában, ezen belül kitüntetetten a szlovákiai magyar iskolákban. A helyzet ugyanis az, hogy – már amennyit erről a területről empirikusan tudunk – a szlovákiai iskolákban a tanítás alig-alig vagy szinte egyáltalán nem újult meg módszertanilag. A korszerű didaktikai ismeretek híján gyakorlatilag túlnyomó többségben ugyanazok az eljárások és módszerek nevezett ál-módszerek alkalmazódnak ma is, mint amelyek a kommunizmusban voltak használatosak: azaz a kizárólag osztálytermi térben megvalósítandó szájrágós frontális módszerek. Amit egyes pedagógusok mostanság vizuálisan fantáziadús, ámde pedagógiaileg teljesen haszontalan prezentációkkal álcáznak.

TARTALOMJEGYZÉK

Dobogó

■ Vajda Barnabás: Miért tanulunk?	3
■ Csicsay Alajos: Életképes marad-e a „marslakók” nyelve?	4
■ A. Szabó László: Márciusi ünnepek	7
■ Pintes Gábor – Duchovičová Jana: Áldás vagy átok a sokféleség – avagy diverzitás és SNI az edukáció folyamatában	8
■ Krippel Éva: Esély/egyenlőség vagy egyéni bánásmód	10
■ Ondrejcsák Eszter: Egy hallássérült tapasztalatai a felsőoktatásban	11
■ Mgr. Horváth Zoltán: Bemutakozik a felsőpatonyi iskola	14
■ Hlavaty Kitti: A színek mesterei	15
■ Jarábik Gabriella: A SZNM – A Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma megalapítása, célkitűzései, eddigi eredményei és programkínálata a 2014-es évre	17
■ Kövecsesné dr. Gósi Viktória: A „többszörös intelligencia területeinek” fejlesztése projektben	20
■ Pelle István: A siker titka: az intenzív munka	23
■ Liszka Éva: A j-ly-es szavak tanításának gyakorlati vonatkozásai	24
■ Molnár Kriszta: AZ ÉLET JÁTÉK – módszertani kézikönyv osztályfőnököknek	26
■ Kantár Balázs: Máté Angi – Rofusz Kinga: Az emlékfoltozók (Szöveg és illusztráció kapcsolatának elemzése)	28
■ Petres Csizmadia Gabriella: Hétköznapi finom nosztalgia	29
■ Lučkai Anikó: A fájós fogó oroszán című fejezet óravázlata (8. fejezet)	30
■ Farkas Béla: Felkészítő gyakorlatok a matematikai tesztre – VII. rész	31
■ Peter Zolczer: Multimedia in Foreign Language Teaching and Learning	32
■ Fekete Farkas Tímea: Poker és casino a tanórán, avagy üdvözöllek, nagy ismétlés	33
■ Stirber Lajos: A Komáromi Kamarazenekar remekelt újévi hangversenyén	34
■ Iskolai hírek	35
■ Iskolahírek	36

Holott a tanultságnak *mint tudati tényezőnek* a kialakításához elengedhetetlenül szükség van a tanuló részvételére. Ezt pedig csak aktív, konstruktív és produktív módszerekkel lehet megvalósítani. Ha a lelketlen magolás helyett a képességfejlesztő tevékenységeket szorgalmazzuk, vagy ha idomítás helyett szemlélet- és világkép-kialakítást tűzünk célul, akkor ezekben a folyamatokban a tanulóknak muszáj részt venniük.

Ma nagyobb szükség van a humanista tanulás-eszményre, mint valaha. Nemcsak a jó pap tanul holtig. Mindennap, ha értelmes tevékenységet végzünk, tanulunk. Mindenből lehet tanulni. A tanultság nagy előnye, hogy a tanulni képes ember mindenből képes tanulni. Olyan nevelés kell, amely képessé tesz minket újra meg újra megújulni, mindennap tanulni, nem ellustulni, nem bebutulni. Nekem ez a life-long-learning.